

stemte sociale tilhørsforhold, men i kraft af deres kvalifikationer og deres artighed.

Imens risikerer vi, at resten fortsat vil sidde tilbage med sorteper, og de har så tabt dobbelt. De har vundet retten til dobbelt nedslidning i en sejr, der skulle til, for at eliten kunne sejre. Men hvem spurgte, om de, der vandt denne ret til dobbeltarbejde, var interesserede, og hvem kæmper deres sag? Det skal vi jo bl.a. gøre herindefra. Dét er i bund og grund, hvad en sådan debat som denne her i dag skal fokusere på.

Derfor må jeg vende tilbage til udgangspunktet. Det gælder her om at finde en balance, der passer den enkelte og den enkeltes familie i forholdet mellem arbejdsmarkedet og familien. Der findes ingen entydige svar. Der findes holdningskampe overalt, hvor vi bevæger os: på uddannelsesinstitutionerne, på højskolerne, på arbejdspladserne og vel først og fremmest i familierne.

Hvad kan vi så gøre lovgivningsmæssigt? Vi kan sætte nogle rammer op, som tager dette fokus alvorligt, og det er en balancegang for mand og for kvinde. En balancegang, som vil ændre sig over tid og over liv. Fleksibilitet må være nøgleordet. Både-og eller måske mere præcist delvist-delvist i stedet for enten-eller, både for mand og for kvinde.

De steder i lovgivningen, hvor vi kan gøre rammerne bedre for at kunne kombinere, skal vi gøre det, så ligestillingen ikke kun bliver et spørgsmål om pasningsmuligheder og udnyttelse af ressourcer, men et spørgsmål om at kunne vælge den form for ligestilling, der giver den balance, man ønsker, så ligestilling ikke kun bliver et spørgsmål om bedre vilkår for eliten, men en mulighed og en virkelighed for alle.

Søren Søndergaard (EL):

Den ligestillingspolitiske målsætning i ministerens redegørelse klinger jo både smukt og rigtigt. Citatet »Ligestilling er en forudsætning for at bevare og udvikle det danske velfærdssamfund og demokrati« er jo utvivlsomt en korrekt målsætning.

Ligestilling mellem kønnene i betydningen lige værd og lige muligheder er også det grundlag, som Enhedslisten ser som en forudsætning for, at samfundet skal kunne udvikle sig i en retning, hvor solidaritet, tryghed og lighed bliver sat i centrum.

Med dette sagt kan det så samtidig konstateres, at de fremskridt, som vi i Danmark opnåede gennem de kvindepolitiske bevægelser og kvin-

depolitiske kampe i 1970'erne, nu trænger til en ordentlig opfølgning.

Der blev vundet vigtige sejre som f.eks. udbygningen af børnepasningsordningerne, der gjorde det muligt for kvinder at uddanne sig i større omfang, deltage på arbejdsmarkedet og opnå økonomisk uafhængighed, og f.eks. den fri abort gav kvinderne muligheden eller retten til at bestemme over deres egen krop. Men at ændre på de politiske og sociale magtstrukturer, hvoraf det generelle kvindesyn udspringer, har jo vist sig at være en meget længere og meget sejere kamp, og i de tendenser, som har præget det sidste årtis samfundsudvikling, har manglerne i reel ligestilling på mange måder levet en skyggetilværelse i såvel offentlighed som i politik.

Som det også bemærkes i redegørelsens indledning: Hvordan skal man diskutere en problemstilling, som mange tror for længst er løst?

Vi er bestemt ikke i en situation i dag, hvor vi kan påstå, at kvinder er fuldt ligeberettigede i det danske samfund. Diskriminationen er fortsat på en række områder. Hvad angår ligeløn, som jo formelt blev vedtaget for snart 25 år tilbage, er det en sørgelig sandhed, at svælg mellem kvinders og mænds løn er blevet stadig større. Jeg skal ikke gentage den triste statistik, der nævnes i redegørelsen, men det er jo klart, at den ulige løn har sociale og økonomiske konsekvenser for de vilkår, som folk lever under.

Men Enhedslisten tror ikke, at den væsentligste årsag til uligelønnen er »manglende viden og forældede traditioner hos alle involverede«, som det nævnes i redegørelsen, men snarere den udvikling, som gør, at markedskræfterne får større og større spillerum. Det kan ikke være ukendt for nogen, at den nyliberalistiske politik, som Danmark er slået ind på bl.a. via medlemskabet af EU og den økonomiske tilpasning til ØMU'en, har betydet en tiltagende underminering af velfærdssamfundet med offentlige nedskæringer og privatiseringer i sektorer, hvor specielt kvinder udgør arbejdskraften.

Angrebene på den offentlige sektor rammer kvinder tredobbelt: De er ansat i den, de er brugere af den, og ydermere er det kvinderne, der tager over, når velfærdsgoder som børnepasning og ældreomsorg forringes. Og i de nye lønsystemer med individuel løndannelse er det oftest kvinderne, som trækker det korteste strå.

Kort sagt er der en undervurdering af værdien af og arbejdsforholdene på langt de fleste af de områder, der typisk bestrides af kvinder. Her er der ikke bare tale om et behov for holdnings-